

Скрипник Маргарита

д.е.н., професор

Київський національний університет технологій та дизайну

М. Київ, Україна

Матюха Микола

к.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

М. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ВИТРАТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

Відмінною рисою розвитку управлінського обліку та звітності екологічного напрямку є його нестійка урегульованість, яка визначається змінними інформаційними потребам менеджменту підприємств. В такому контексті розвиток управлінського обліку і звітності має бути зосереджений в рамках вдосконалення накопичення і передачі інформації щодо розподілу витрат, пов'язаних з охороною природного середовища, а також питань пов'язаних з інтернаціоналізацією зовнішніх (суспільних) екологічних витрат. Крім того, досить актуальним залишається розв'язання проблеми формування оптимальної структури витрат з метою здійснення калькулювання та аналізу витрат на охорону навколишнього середовища окремих підприємств.

Виходячи із можливостей наявної облікової бази підприємств та методів узагальнення потенційних витрат, доцільно використовувати в якості вихідної системи еколого-економічний аналіз інформаційною базою для якого має стати управлінська звітність щодо витрат природоохоронного напрямку. Витрати виробництва та збутової діяльності представляються у вигляді вартісної оцінки фактично використаних у процесі виробництва продукції (робіт, послуг) природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, основних засобів, трудових ресурсів, а також інших витрат на її виробництво і реалізацію.

До числа витрат, інформація про які висвітлюється у звітності про

собівартість продукції (робіт, послуг), в тій чи іншій мірі пов'язаної з процесами охорони природокористування, слід віднести:

- витрати з підготовчих робіт у видобувних галузях;

- витрати некапітального характеру, пов'язані з удосконаленням захисних параметрів в частині технологічних процесів і організації виробництва, а також витрати, пов'язані з підвищенням екологічної чистоти отримуваної продукції. До такого виду витрат слід віднести використання більш екологічно безпечних інгредієнтів і барвників в харчовій і текстильній промисловості, пристроїв по зменшенню радіаційного опромінення побутової техніки і т.д. Якщо ж поліпшення екологічних параметрів технологічного процесу, організації виробництва і якості продукції пов'язане зі створенням нових технологій, з проведенням науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, то їх доцільно асоціювати з витратами капітального характеру;

- витрати на обслуговування природоохоронного процесу, забезпечення його матеріальними ресурсами, обладнанням, інструментами та іншими засобами праці, відповідно витрати на проведення ремонтів устаткування і т.д.;

- витрати, пов'язані з організацією процесу управління природокористування та необхідністю набору робочої сили, підготовки та перепідготовки кадрів, зайнятих природоохоронною діяльністю на підприємстві;

- амортизація необоротних активів природоохоронного характеру, зокрема очисних споруд, патентів на технології, засоби екологічного моніторингу;

- плата за оренду (лізингові платежі) за об'єкти природоохоронного характеру (наприклад, за використання спеціальних транспортних засобів);

- витрати по збуту продукції з поліпшеними екологічними параметрами (в тому числі витрати на рекламу);

- сплата податків і зборів, що вносяться до бюджету та інші обов'язкові платежі, що включаються у витрати виробництва більш екологічно чистої продукції;

- інші непродуктивні витрати, що мають відношення до природоохоронної діяльності.

Сучасні методи управлінського обліку та звітності витрат виробництва практично не залежить від форм власності та організаційно-правових особливостей діяльності. Але у значній мірі важливими факторами, що мають вплив на особливості накопичення інформації про екологічні витрати є технологія та організація виробництва, характер продукції, що випускається, виконувані роботи (послуги), ступень спеціалізації суб'єктів господарювання і масовість випуску продукції. Більшість великих і середніх виробничих підприємств складаються зі структурних підрозділів, зазвичай які поділяють на дві групи - основні і допоміжні. Саме природоохоронну діяльність в рамках конкретних підприємств, як правило, пов'язують із допоміжними підрозділами.

Відповідно для удосконалення системи висвітлення та узагальнення у звітності екологічних витрат і визначення собівартості екологічних видів продукції (робіт, послуг) необхідно:

- врахувати особливості організації та технології виробництва - технічні параметри набір інгредієнтів, сировини тощо;

- правильно встановити об'єкти обліку природоохоронних витрат та умови відображення їх у звітності - місця виникнення витрат (конкретні цехи, бригади, дільниці та інші структурні підрозділи, в розрізі яких повинні групуватися такого роду витрати з виготовлення продукції, виконанню робіт і наданню послуг, що дозволить визначати результати внутрішньовиробничої господарської діяльності структурних підрозділів підприємства (наприклад, цех очищення повітря або води);

- визначити звітний об'єкт калькуляційних статей продукції - окремі види продукції (товари), види робіт і послуг або їх однорідні групи.